

Veiligheidscoach Joep Gründemann: 'Ben je bewust!'

Tekst: Johan T. van Dijk

Beeld: Jelte Oosterhuis

Er waait een stevige najaarswind op een ochtend begin november. Druppelsgewijs slenteren (Duitse) toeristen door het karakteristieke vestingdorpje Bourtange en bijna allemaal worden ze aangetrokken door de draaiende wieken van de Vestingmolen. Joep Gründemann heeft vandaag assistentie van een leerling-molenaar uit de buurt. 'Jij bent nu verantwoordelijk voor de molen!' lacht Joep hem met een serieuze ondertoon toe en hij gaat zitten op een van de kruisplaten die de basis vormen van 'zijn' standerdmolen om meer te vertellen over zijn werk als veiligheidscoach.

40 jaar te laat

Zodra we onder de kast van de molen zitten vraag ik Joep Gründemann (1956) naar zijn achtergrond: 'Ik ben afkomstig uit het westen van het land en kwam 24 jaar geleden in Bourtange terecht voor mijn werk. 40 jaar te laat! Het is hier zo heerlijk om te wonen. Ik ken de postbode bij naam en maak met iedereen een praatje' licht de molenaar van de Vestingmolen toe. Joep is tevens bestuurslid van het afdelingsbestuur van het Gilde van (Vrijwillige) Molenaars in de provincie Groningen en als zodanig biotoopwachter én veiligheidscoach. Over dat laatste zullen we dan ook met name te spreken komen. Maar eerst vertelt Joep hoe hij bij de molen betrokken raakte. Hilvert Bossen, al meer dan 35 jaar molenaar op de Vestingmolen, maakte Joep enthousiast voor de molen. Al snel werd Joep lid van het Gilde en ook van de Molenwerkgroep Oost-Groningen, waar hij uiteindelijk ook meerdere bestuursfuncties vervulde. Met de opleiding had Joep aanvankelijk niet zoveel haast en hij twijfelde of hij wel examen zou doen. Uiteindelijk besloot hij toch examen te doen en is sinds 2009 gediplomeerd. Vanaf dat moment houdt hij samen met Hilvert de karakteristieke molen op een van de vijf bastions van de vesting draaiende. 'Ik meestal op zondag en soms op doordeweekse dagen, Hilvert meestal op zaterdag' licht Joep toe. Joep was daarnaast een tijdje 'interim-molenaar' op Veldkamps Meuln in Bellingwolde.

Biotoopwachter en veiligheidscoach

Toen de toenmalig biotoopwachter Thomas Sleyfer in 2013 stopte met zijn werkzaamheden werd Joep benaderd of hij deze functie voor zijn rekening wilde nemen. 'Dat het bestuurslidmaatschap van het afdelingsbestuur van het Gilde daar ook bij hoorde had ik eerst niet in de gaten' voegt hij daar lachend aan toe. Toen Alidus Hofsteenge in 2016 stopte als veiligheidscoach nam Joep deze functie ook over. In diezelfde tijd werd binnen het Gilde ook de valbeveiliging een verplicht onderdeel van de opleiding tot molenaar. Joep fungeert tevens als instructeur voor de valbeveiliging en is bovendien keurmeester voor de veiligheidssets. 'De Vestingmolen is een hele mooie molen om te oefenen met valbeveiliging omdat deze standerdmolen een kleine grondzeiler is. Je hoeft dus niet heel veel te klimmen, maar kunt hier wel mooi oefenen met de valbeveiligingsset' legt Joep hierover uit. Vaak haalt Joep een van de zeilen even van het wiekenkruis zodat de betreffende cursist ook gelijk kan oefenen met het voorhangen van een zeil. Sinds enige jaren is de veiligheids cursus een verplicht onderdeel van de opleiding, dat afgetekend moet zijn in het 'maalboekje' van een molenaar-opleiding als deze zich aan wil melden voor het toelatingsexamen. Dat is wat betreft Joep een hele goede ontwikkeling. Bij het toelatingsexamen hebben de muldersleerlingen in Groningen overigens ook weer de kans om Joep tegen het lijf te lopen, aangezien de leden van het afdelingsbestuur doorgaans de toelatingsexamens afnemen.

(Bijna) ongelukken

Het werk van veel molenaars is redelijk solistisch. Sommige (kleine) ongevallen die plaatsvinden worden dan ook niet gemeld en geregistreerd. Wel biedt het Gilde hier de mogelijkheid voor en het is dan ook zeker aan te raden dit wel te doen. De redenen zijn vooral om ongelukken te kunnen voorkomen en om van ongevallen, die wel plaats hebben gevonden, te kunnen leren. 'Over het algemeen gebeurt er niet zo veel, maar als er dan iets gebeurt kan dat soms ineens veel aandacht krijgen. Het melden heeft in ieder geval altijd zin!' legt Joep hierover uit. Een recent voorbeeld

binnen de afdeling Drenthe is een steen, die uit de steenkraan viel. 'Op het gebied van de controle van de steenkraan en bovendien het al dan niet afsluiten van een molen tijdens dergelijke werkzaamheden kun je zeker wat leren. Ik heb jaren in de zorg gewerkt en daar heb je de FOBO (fouten, ongevallen en bijna ongevallen in de medische zorg). Iets soortgelijks kun je op de molens loslaten. Al weet ik dat in de praktijk in de zorg ook niet alles wordt gemeld, het blijft belangrijk om dit wel te doen' vult de veiligheidscoach hierover aan.

Wat kun je nog meer doen?

Wat kan een molenaar doen om ongelukken zoveel mogelijk te voorkomen? Desgewenst kan Joep op de molen langskomen om de algemene veiligheidssituatie in ogenschouw te nemen. Joep: 'Maar dit kun je ook door een collega-molenaar laten doen! Vaak zie je bij molenaars toch een soort van bedrijfsblindheid ontstaan ten opzichte van hun eigen molen. Juist iemand die de situatie ter plekke niet zo goed kent, kan je weer bewust maken van de risico's. Een molen is een werkende machine!' Om op hoogte veilig te kunnen werken, en dat geldt dan bij molens met name bij werkzaamheden aan het wienekruis, anders dan het 'gewone' voorleggen van de zeilen, is het gebruik van een veiligheidstuig altijd aan te bevelen en wettelijk gezien zelfs verplicht. 'Belangrijk is daarbij ook dat je altijd met z'n tweeën werkt en alle maatregelen neemt die bij het gebruik van zo'n tuigje nodig zijn. En vergeet ook niet om altijd veiligheidsschoenen te dragen bij het werken op de molen' voegt de vestingmulder daar aan toe. Veel moleneigenaren hebben zelf zo'n valbeveiligingsset die ter beschikking wordt gesteld aan de molenaars. Maar ook het Gilde heeft twee sets in de provincie die hiervoor geleend kunnen worden. Joep Gründemann is altijd bereid om mee te denken en wil dan ook via deze weg mensen oproepen om zijn hulp in te schakelen: 'Beleef de situatie rond de molen, zoals hier in Bourtange. Ook deze molen met de lange trap die naar de kast leidt kent de nodige risico's en daarnaast ook de vorm die het molenerf heeft rond de standaard.'

Ondertussen is de wind aangetrokken en heeft Joep de leerling-molenaar aangespoord hier op in te spelen. Voorzichtig wordt de molen gevangen (geremd) en worden de zeilen wat gezwicht (geminderd). Het vangen is een handeling die op iedere molen weer anders is en ook een van de meest cruciale handelingen als het op veiligheid aankomt. 'Ga toch maar even boven kijken om te zien of je iets ruikt' meldt Joep aan de leerling. Ook weer een mooi voorbeeld om in de praktijk te zien hoe je met veiligheid aan de slag kunt. Er is gelukkig niets aan de hand en even later draaien de wicken weer rustig over de vesting en dienen de volgende bezoekers zich weer aan. We hopen dat er nog vele op veilige wijze mogen volgen met een molenaar die de veiligheid hoog in het vaandel heeft staan, maar bovenal: geniet van de draaiende wicken op deze bijzondere plek!